

Naš grobar.

Starí Matija je bil obenem cerkovnik in grobar. Že dolgo vrsto let ga je gledalo pomladansko solnce, ko je hodil po pokopališču pa urejal in čedil grobove, ki so se mu bili posuli čez zimo. Videlo ga je, ko je bil še brhek mladenič, opazovalo ga je zrelega moža, in zdaj kot sivolasemu starčku mu z veseljem grelo premrle ude. Pa saj je bil kot starček najbolj vesel solnca. Po zimi, ko so je zakrivali temni, gosti oblaki, pogledal je grobar večkrat koprneče proti nebu, kdaj bodo vendar prisvetili solnčni žarki in ga nekoliko ogreli. Še celo poleti, ko so drugi vzdihovali vsled prehude vročine, ostal je Matija na solncu in premišljal, če je mogel Bog sploh kaj boljšega ustvariti, kot ono gorko ploščo na nebu...

Ljudje pa, ki so videli, da se solnči v največji vročini, so si pokimavali, češ: „E, starost, starost! Ta ima mrzlo kri.“

Star pa je bil, star, grobar in cerkovnik Matija. Tri gospode župnike je preživel in jim izkopal jame. Kolikim drugim ljudem je storil enako zadnje dobro delo tudi pri podružnicah, tega ne ve dobro, ker je star in ker ga zapušča spomin.

To se pa še spominja, da prvi, kateremu je izkopal jamo, je bil Kotnikov Tomaž. Tudi to ve, da počiva Tomažev vnuk France v onem grobu, pri katerem je nekoliko postal, ko ga je izkopal, pa govoril:

„Kmalu bo četrtič prekopano pokopališče. Vseh jam, kolikor sem jih izkopal, je ravno tisoč.“

Toliko se torej še spominja, da tisoč gomil je prekopal pri fari; ali koliko jih je čez — tega ne ve, ker ga vsled starosti zapušča spomin.

To mnogoletno službovanje ga je izučilo v marsičem. Vedel je, da je včasih prav hudo kopati grob. Znan mu je bil tudi pregovor: kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri. Če je imel torej čas in če je bilo lepo vreme, je vzel svoje orodje, pa je šel in začel kopati jamo.

Mimo so prihajali ljudje in ga povpraševali:

„Komu koplješ, Matija, komu?“

„Kdor bo prej umrl, tistega bomo deli notri.“

„Pa nimaš nič mere — nič?“

„Vedno mislim, da jo kopljem za Sablarja, ki je največji v fari — gotovo ne bo prekratka za nobenega.“

Polagoma se je tako navadil, da je moral imeti vedno eno jamo izkopano. Bil je na veliki fari, komaj so zasuli to — že je kopal drugo, dasi morda nobenega bolnika ni bilo v celi župniji.

Že bolj proti spomladi onega leta je zapadel debel sneg in pritisnil hud mraz. Matija je zopet kopal — nič ni vedel, komu. Mimo je prišel Lunder iz bližnje vasi, postal nekoliko ob zidu pokopališča, pogledal Matijo pa zavpil:

„Stoj, Matija, koga boste spravili, koga?“

Matija pa je bil že nekoliko gluh vsled starosti, zato ni slišal, kaj ga je vprašal. Slutil je vendar, kaj bi rad izvedel. Zato je odgovoril po stari navadi:

„Kdor bo prej umrl.“

„Priden si, Matija, vse naprej preskrbiš.“ Matija pa ni slišal, zato je nastavlil roko k ušesu in vprašal:

„Ka-aj praviš?“

„Priden si, pravim, priden. Vse naprej preskrbiš.“

„Moram tako. Danes lahko storim, jutri morda ne bom mogel. In če pride sila, koga bom prosil?“

Lunder je odšel, grobar pa je kopal naprej.

Nekako čudno mu je bilo pri srcu, ko je stal v grobu in se je videl samo konec njegove polhovke ven. Sicer je bil tega navajen — ali danes prvič ga je obšel nekak strah v odprtem grobu. Danes prvič mu je prišlo na misel: kdo neki bo tukaj počival? Navadno tega ni premišljal. „Kdor bo prej umrl“, je odgovarjal drugim in sebi, če se mu je slučajno vzbudila ta misel. Danes pa bi bil rad vedel tudi to, kdo bo prej umrl. Seveda si na to ni mogel drugače odgovoriti kakor: Bog vé.

Drugo jutro ni zvonilo o pravem času dneva. Stari ljudje, ki ne potrebujejo dosti spanja, so prižigali luči in svetili na ure. Nato so zmajevali z glavami in govorili:

„Že toliko je ura! Čudno, da še ni zvonilo dneva!“

Tudi farovski hlapec Miha je vstal s svojega ležišča in šel ven. Delal se je že dan — a k dnevu le še ni zvonilo. Napotil se je k stanovanju cerkovnikovemu. Pri oknu je obstal in potrkal:

„Hej, Matija, ali spiš? Dan pojdi zvonit, dan!“ In to je govoril glasno, da se je slišalo skoro po vsi vasi — kajti Matija je bil precej gluh.

Iz sobe se je slišal odgovor:

„Daj, Miha, daj, pozvoni ti nekoliko — pa gospoda napravi, ko bo maša. Veš, jaz ne morem. Prsa me bolijo — in noge imam tako težke, kot bi bile iz svinca.“

In Miha je šel in odzvonil dan in napravil gospoda.

Nato je šel pa doli k Matiji pogledat. Ko ga je videl, je zmajal z glavo in rekel:

„Slab si slab! Menda ne boš dolgo več. Dobro, bi bilo ko bi prišli gospod k tebi. Ne rečem, da si bogve kakšen grešnik — saj pijan nisi bil nikoli, klel nisi, pri maši si bil vsak dan — ali vendar bi bilo morda dobro, če bi prišli.“

Matija je prikimal in začel delati račun o svojem življenju. Posegel je daleč nazaj — kolikor se je spominjal.

Še tisto dopoldne je bil previden.

Obiskavali so ga sosedje in sosedinje, a vsi so bili mnenja, da ne bo dolgo. V prsah ga je bolelo in kašelj ga je silil. Sklenili so, da ima pljučnico.

Tretji dan je Matija zatisnil oči. Napravili so mu oder, oblekli ga v njegovo praznjo obleko in naročili Kaščarju iz vasi, naj mu napravi krsto.

Miha, ki je bil velik prijatelj Matiji, je vzel rovnico in lopato, da mu izkoplje zadnji dom. A ni bilo treba — jama je bila že izkopana. Po bli-skovo se je širila novica: Matija je umrl — jamo si je pa sam izkopal.

* * *

Ko so bili pogrebniki na sedmini, bil je med njimi tudi šepavi Jurček, ki ni nikoli izgubil šaljivosti. Ta se je torej oglasil: „Vidite možje, pa recite, če ni res! Drugim je jamo kopal, pa je sam vanjo padel — prav kakor pravi pregovor.

Možje so se smejali in zatrjevali drug drugemu, da se kaj takega ne zgodi izlepa in povesod

Prepriden je bil . . .

Selko.

Ljubezen in sovraštvo.

(Povešt. — Piše Josip Bekš.)

XIV.

Drugo jutro je prijezdil v selo Igljčar, poten, premočen do kože in izmučen.

Seljanom se je zdelo, da išče včerašnjih prišlecev, zato so mu vsi kazali na Markovo kočo.

Tine se ga je oklenil kot svojega očeta; Kovaček pa ni vedel, ali sanja ali živi. Igljčar je od utrejenosti iskal sedeža pa govoril:

„Vem vse, kar se je godilo, zato me ne muči s pripovedovanjem.“

Vstopili so v kočo. Tine je pokazal na Marka, svojega in Kovačkovega rešitelja. Igljčar mu je segel v roko in ga objel.

Markova mati jim je nato postregla s kruhom in medico, in ko so se okrepčali, so si pripovedovali o Ognjinu, Gjuru in Brtonclju.

Drugi dan so se odpravili na odhod. Cela četa oboroženih seljanov na konjih jih je spremljala, da bi zajeli na Plani grozovitega Gjura ter ga tirali pred sodbo.

Poslovili so se od Markove matere, ki je stisnila Tinetu nekaj za pot in ga optrla z živežem, pa zavili na ovinku iz vasi.

* * *

„Na Igljčarja se zanesi pa na Boga, in videl boš, kaj premore zupanje pa vera.“

„Hvaležen sem vam, to je gotovo; a vprašati vas moram, kaj je z mojo materjo.“